

to, ako je sam brezverniki, ako zametuje svoje stariše, ako zaničuje svojo domovino. Njegove besede bodo polnile ušesa, ali sercá ne.

Zoper to se pa greši zató, ker mislijo nekteri, da zamore otrokov razum zapopasti vse to, kar njihov. — Otrok je otrok, in mož je mož. Na otroka se morajo staviti vse druge terjatve, nego na moža. Kakor otrok raste, dobiva več moči; zato se morajo tudi terjatve pomnožiti. Ali le s časom. Kakor se nevidno množé otrokove moči, tako naj se nevidno pomnože tudi tirjatve.

Predno skončam svoj spis, moram omeniti še neko stvar. Rekel sem že, da je odgoja jako imenitna, kajti ona tako rekoč iz človeka napravi človeka v pravem pomenu. Zato bi bilo želeti, da bi se ta predmet tudi med Slovenci obdeloval z večo pazljivostjo, nego se je do sedaj. Pišejo se knjige, ki govoré o zboljššanji zemlje, o požlahtnovanji dreves, ali mnogo potrebníši bi bile knjige o zboljšševanji in požlahtnovanji človekovem. Te naj bi se širile med prostim ljudstvom, ter jih učile, kako imajo ravnati z otroci, ki so najlepši in najžlahtnejši zaklad, ki se ga more misliti človek. *)

Dr. Jakob Zupan.

Da je vzrojila „Krajnska Čbelica“ in da so združeni spet domovini prepévati jeli mladi pesniki, povod k temu dal je (gl. Oesterr. Morgenblatt; Jordan's Jahrbücher 1843) učenosti velikan, profesor in poslej knjižničar, Matija Čop (r. 1797, u. 1835). Iz „Čbelice“ same, ktere vredovanje je oskerboval tedanji knjižniški pisar Miha Kastelic, pa je razvidno, da je k njenemu vzroju največ pripomogel in postal tako prvi Čbeličar:

1) Dr. Jaka Zupan, kajti on je rodil „Čbelico“, ktero je tedanjemu poglavarju Ilirskega kraljestva podala bila „Hvaležna Krajnsina“: on je, ako se ne motim, Kastelico zložil že omenjeno naslovnico: „Prijetlam Krajnsine;“ njegovih pesmic se v prvih treh bukvicah nahaja največ, kar ni brez pomembe. — V III. Bukvicah l. 1832 je dotedanjim „Čbeličarjem“ najslavnejši Čbeličar dr. Fr. Prešern izpustil lastne seršene, in med drugimi dr. J. Zupanu, kteri je pikal in zbadal rad druge, zapél tudi najprej:

Pušičarjem,

Ni, bratec! vsaka ž'val lesica,
In epigram ne vsak pušica.

*) Skoro vse stareje slovstvo naše je mérito na to, in tudi novejšé na pr. družba sv. Mohorja, domači časniki itd. učijo in učijo, kako naj se vzreja mladina, kako odgoja človeštvo. Klicati je treba sedanjemu veku le: Prav si odgovoril, veš že veš, ali stori tudi tako, in boš živel — boš dosegel časno in večno srečo. Vr.

2) Po redu, v katerem so rojili, drugi Čbeličar je Miha Kastelic. Rojen v Zatičini l. 1796 — umrl je knjižničar v pokoju l. 1868 v Ljubljani. Oglasil se je bil v „Illyr. Bl.“ že l. 1828 po slovenski in po nemški; vredoval je Čbelico ter v njej popeval mnogo in pesmice podpisoval ali z *M. K.* ali *M. Kastelic*; zložil napise za sladkarije, sobral po Vodniku kratke in poskočne; v poslednjih bukvicah pridejal jih nekaj brez vsakterega podpisa, ktere se pa po prelahki obliki brez vzvišenega soglasja po duhu koj spoznajo. V vsej pesmariji njegovi veje neka „mehkužna otožnost in otožna mehkužnost“ in toraj ga Prešern ne poprašuje zastonj v muhastem seršenu:

Čebelarju.

Zakaj pač muhe moj lovi Kastelic?
Prodajat' misli jih namest čbelic.

3) Tretji bil je Blaž Potočnik, v Čbelici, v I. Bukv. podpisan *P.*, utihnil koj drugo leto, pečal se s homeopatijo, tedaj stolni kaplan (gl. Jezičn. IX. 19.). Rojen v Naklem l. 1799 je umrl župnik v Šentvidu nad Ljubljano l. 1872. Pisati je bil jel l. 1826, ter je pisaril in pevaril v Bohoričici, Metelčici in Gajici, v vezani in nevezani — slovenski in nemški — besedi, zlasti krepko v cerkveni in narodni veseli pesniji itd. itd. Z ozirom na prej povedano dejanje odmenil mu je Prešern l. 1832 seršena:

Pred pevcu, zdaj homeopatu.
Popréd si péł, zdaj pa homeopatiš;
Popréd si čas, zdaj pa življenje kratiš.

4) Ignac Holzapfel je Čbeličar četerti, v I. in II. Bukv. znamenjan ali *H.* ali ***. Rojen v Teržiču l. 1799, služil takrat kaplan pri sv. Jakobu v Ljubljani, umrl dekan v Ribnici l. 1868. Spisal je na pr. „Venic nedolžnosti“ in zapustil dokaj premoženja gluhonemcem na korist. O njegovi poeziji poprašuje pesnik gledé na njega imé:

Kako bi néki sladke péł Lesničnjek?

5) Peti je Jur Kosmač, v Čb. I—IV. *J. K.* Rodil se je v Danah (Danecki) poleg Loža na Notranjskem l. 1799, bil sluga in naposled pisar v knjižnici Ljubljanski, umrl l. 1872. Pisaril je nekaj posebej na pr. „Ita Togenburska grofinja; Vezilo ali preganjana nedolžnost“, poslovenjeno, nekaj v razne časnike itd. Po prvih pesmicah njegovih zložu mu je pesnik seršena:

Pevcu letnih časov.
Kdor govoriti kaj ne vé,
Ureme hval' al toži,
Kdor pévcov péti kaj ne vé,
Od létnih časov krozi.

6) Šesti je France Prešern, najprej z znakom *Dr. P.*, poslej *Dr. Prešern*, v Bukv. I—V. Čbeličar najslavnejši. Popévati je bil jel v „*Illyr. Bl.*“ l. 1827, posebej „*Kerst per Savici*“ dal na svetlo l. 1836, „*Poezije*“ svoje pa l. 1847. Rodil se je na Breznici l. 1800, umrl v Kranju pravdosrednik l. 1849. Kakor drugih — v zabavljivih napisih tudi sebe ni zgrešil, in seršen, ki si ga je vgodil bil še le v „*Poezijah*“, kaže tudi poprejšnje pesmi njegove:

Smé nekaj nas, ker smo Prešernove, biti prešérnih;
Pésem kaže dovólj, kák je naš oče kroták.

7) Sedmi je Jur Grabner, v II—III. Bukv. *Gr. Domá* v Šent-Jerneju na Dolenskem r. l. 1806, bil tedaj dijak, pravoslovec, potem postal duhoven, umrl l. 1862 vodja v Alojznici, plemenit duhoven, blag domorodec. Berž ko ne z ozirom na prve poskušnje njegove (gl. II. Čb. „*Muren! le tvoj cverk razglási — Po dobnavah tihih se: — Ti slaviš Boga itd.*“ v pesmi „*Večer*“) odménil mu je bil takrat Prešern, pozneje v *Poezijah* „*Ahacelnovim pésmam*“ preslovenjenega seršena:

De gustibus non disputandum.

Ne čúdi se, neslane
De pésmi bodo brane;
Lej, pure vabi: »puri, puri!«
In božje vol'ke*): šuri, muri!«

*) Božji volek: muren.

8) Urban Jarnik je osmi, ki je prikazal se v Čb. II—IV., popisovan *U. J.* Rojen pri sv. Štefanu v Zilski dolini na Koroškem l. 1784, služil duhoven sim ter tje, umrl župnik v Blatogradu (Moosburg) l. 1844. Sloveč v prozi in poeziji smé se imenovati Koroški „*Vodnik*“. Njegovo slovstveno delovanje je dostojno popisal vredni mu naslednik Anton Janežič v *Vodnikovem Spomeniku* l. 1859 str. 114. 115. Ker je slovénil Jarnik Ezopove basni, veljá tudi njemu kolikor že seršen:

Pravljičarjem.

Pravljičar po Ezóp' od vas zapeta
Več nima slásti, kakor jed pogréta.

9) Emanuel Jožef Kovačič, v Bukv. II—IV. *E. J. K.*, je deveti pesnik Čbeličar. Iz Čateža (v Malencah) na Dolenskem r. l. 1808, učenec bogoslovec takrat v Ljubljani, služil je duhoven v Terstu, kjer je kanonik in šolski ogleda umrl l. 1867. Pisal je po slovenski in po nemški, posebej in vzlasti po Danici in v Drobtnicah, kjer je popisal na pr. J. Wallanda, Valvazorja, M. Ravnikarja itd. Bil je goreč pisar, in kolikor toliko naj gre i njemu sicer bolj občni seršen:

Zakaj ni naši pisarii prišel zlati čas.

Prišli za nas bi bili zlati časi,

Ko bi vsak klasik bil, kdor Krajncam kvasi.

10) Deseti je Janez Ziegler (Ciglar), rojen 1792 v Udmatu pod Ljubljano, umerl župnik Višnjegorski l. 1869. V Čbelici II—III. kaže ga ali znanje * * ali Z. (C.). Pisaril je čez 40 let; na pr. l. 1825 prišle so na svetlo perve, in v l. 1866 po Mohorjevi družbi zadnje bukvice njegove (Kortonica). Zaslovela je jako knjižica: „Sreča v nesreči“ ali popisvanje čudne zgodbe dveh dvojčikov (Svetin — Hudin) i tudi „Deteljica“ ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov itd. Njega draži nekako seršen:

Kam je prešel polž iz Višnje gore.

Višnjani! kam ste svójga polža djali?

»Za Pegaza smo pévcam ga prodali.«

11) Za njim je pribrenčal v Bukv. II—IV. Jernej Levičnik, z znakom *L—k*, doma iz Železnikov l. 1808, tedaj bogoslov, edini Čbeličar, kateri ednajsti — nekako v uri ednajsti — sedaj še brenči doktor in dekan v sv. Mohorju na Koroškem — na blagor! Gledé na njegovo ime je — kakor o Lesničnjeku — že tedaj Prešern baral o njem:

Kako bi néki prave pél Levičnek?

12) Jožef Žemla (Žemlja) je rojil v Čb. III—V, prej po znaku * *, slej s celim podpisom, z Breznice na Gorenskem r. l. 1805, pastiroval dalje v Ambružu na Dolenskem, od koder se je v dopisih v „Illyr. Bl., Carniolia, Novice itd.“ rad podpisoval „Krájničan, Kráničan,“ na zadnje v Ovsišču poleg Kranja, umerl l. 1843. Izversten jezikoslovec in domoljub je — rojak Prešernov — poskušal se z njim v raznih pozijah na pr.: Jek od Balkana; Sedem sinov; Na groblju; Samota itd. in naj toraj piči ga seršenov:

Postscriptum.

Naj misli, kógar bi pušice té zadéle,

De na visoki verh lété iz neba strele.*)

*) Feriunt — summos fulmina montes. Hor.

13) Poslednji — trinajsti — je prirojil v Čb. IV. Dr. Miha Tušek s praporcem *Dr. T—k*. Rojen pri sv. Lenardu (Martini verh) l. 1803, služil v Ljubljani mestni zdravnik, umerl l. 1843. Razun v Čbelico je pisal v Illyr. Bl. na pr.: „Die Wochein und der Triglav“, in z ozirom na omenjene pesnike se prav iz IV. Bukv. str. 63 smé po seršenovo reči ladi o njem:

Kakor stari tiči,

Zapojó mladiči.